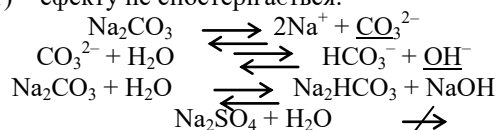
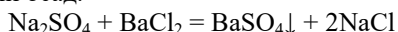

Варіант 3

У дві пробірки відливають проби досліджуваних розчинів і в кожен з пробірок додають по кілька краплин розчину фенолфталеїну. В одній з пробірок (№2) спостерігається забарвлення розчину в малиновий колір, а в іншій (№1) – ефекту не спостерігається.

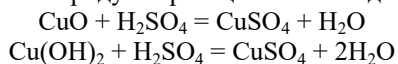
Потім з пробірки №1 відливають пробу досліджуваного розчину і додають кілька краплин розчину барій хлориду. Випадає білий осад.

Отже, в пробірці №1 – Na_2SO_4 , №2 – Na_2CO_3 .

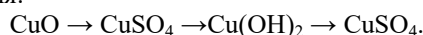
Щодо самостійного складання учнями експериментальних задач, то можна пропонувати деякі прийоми їх конструювання: 1) дидактична обробка навчального тексту – заміну розповідної форми речення на запитальну (абзац-задача); 2) надання задачі емоційної привабливості, сюжетної загадковості; 3) використання даних науки, художньої, науково-популярної літератури [5]. Окрім того слід враховувати основні типи експериментальних задач: 1) спостереження і пояснення явищ; 2) добування речовин; 3) проведення характерних реакцій; 3) розпізнавання речовин [3, с.151].

Приклад. Характерною властивістю всіх кислот є здатність взаємодіяти зі сполуками протилежного типу – основними оксидами й основами. Продукти реакції – сіль і вода [4, с.164]:

Приклади задач.

1. До купрум(II) оксиду додайте розчин сульфатної кислоти і підігрійте. Поясніть спостереження.
2. Виходячи з купрум(II) оксиду, добудьте купрум(II) сульфат. Опишіть хід досліду.
3. Археологи, досліджуючи руїни палацу, зруйнованого внаслідок пожежі, знайшли кілька старовинних почорнілих монет. Як можна надати цим монетам початкового вигляду? Опишіть хід досліду.
4. Здійсніть такі перетворення:

5. Користуючись виданими реактивами, добудьте купрум(II) гідроксид і доведіть його основний характер.
6. До розчину сульфатної кислоти додайте кілька краплин індикатора лакмусу. Поясніть спостереження.

Таким чином, ключові компетентності – це комплекс якостей особистості, що унеможлиблює її ефективну дію в різних сферах життєдіяльності. Одним із чинників формування ключових компетентностей учнів є навчальний хімічний експеримент. Сформовані якості учні виявляють у процесі самостійного розв'язування навчальних і життєвих задач та ситуацій.

Список використаних джерел

1. Гузєєв В. В. О системі задач і задачному підході к обучению / В. В. Гузєєв // Химия в шк. – 2001. – №8. – С. 12-18.
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Біологія і хімія в сучасній шк. – 2012. – №3. – С. 2-11.
3. Найдан В. М. Використання засобів навчання на уроках хімії: Посібник для вчителя / В. М. Найдан, А. К. Грабовий. – К.: Рад. шк., 1988. – 218 с.
4. Попель П. П. Хімія: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / П. П. Попель, Л. С. Крикля. – К.: ВЦ «Академія», 2016. – 240 с.
5. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти // Компетентнісний підхід в освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Б-ка з освіт. політики / Під ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с. – С. 34-45.
6. Савчин М. Компетентність і компетенції у навчанні хімії / Марія Савчин // Біологія і хімія в шк. – 2010. – №1. – С. 10-14.
7. Хімія. 7-9 кл.: навч. програма для загальноосвіт. навч. закладів. Програма затверджена Наказом МОН України від 07.06.2017 №804. – [Електронний ресурс]. Сайт МОН України.

УДК 376.1

Лопатинська Ірина Сергіївна

Кандидат педагогічних наук

Донецький юридичний інститут МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ БАР'ЄРІВ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

У статті проаналізовано причини виникнення професійних бар'єрів іншомовного спілкування та виявлено особливості їх подолання майбутніми юристами. Автор наголошує, що важливим елементом виступають емоції, що допоможуть подолати бар'єри іншомовного спілкування. Розкрито поняття «іншомовний бар'єр» з психологічної та лінгвістичної точки зору.

Ключові слова: професійний бар'єр, спілкування, іншомовне спілкування, іншомовне середовище, професійні бар'єри спілкування, емоційно сприятливе середовище.

Актуальність. У теоретичних студіях усебічно не досліджена проблема підготовки викладачів ЗВО зі специфічними умовами навчання до створення емоційно сприятливого клімату з метою подолання іншомовних професійних бар'єрів в подальшому професійному спілкуванні юристів. Іншомовне спілкування – процес встановлення і розвитку міжособистісних контактів іноземною мовою, обумовлений спільним життям, діяльністю людей, їх відносинами, які складаються з різних приводів. На сьогодні значно поширюється сфера іншомовного спілкування, для здійснення якого необхідне володіння усним і письмовим спілкуванням іноземною мовою.

Огляд джерел. Сучасні вчені С. А. Кузнецова, Е. В. Мусницька, К. Г. Павлова правомірно, шовважають відмінності в затребуваності визначених видів іншомовних комунікативних умінь обумовлені сферою діяльності фахівців-юристів і рівнем володіння ними іноземною мовою. На підставі осмислення наукової літератури й педагогічної практики констатовано суперечності між потребами суспільства в ефективному професійному іншомовному спілкуванні юристів та подолання професійних бар'єрів спілкування.

Метою статті є пошук ефективних шляхів подолання професійних бар'єрів іншомовного спілкування майбутніх юристів.

Основний матеріал. Визначаючи заходи щодо покращення іншомовної підготовки студентів немовних закладів вищої освіти, О. Малиновська та С. Масон констатують, що весь процес вивчення іноземної мови необхідно повністю зорієнтувати на комунікативний метод навчання з метою формування, розвитку та підвищення рівня іншомовного спілкування у студентів [2]. Взаємодія викладача іноземної мови зі студентами відображає процеси впливу один на одного, взаємну обумовленість їх вчинків, ціннісних орієнтацій, потреб і характеристик особистості. При цьому особливо важлива діалогічна взаємодія як спосіб передачі досвіду, що створює простір для недопустимості розвитку іншомовних комунікативних бар'єрів у студентів. Емоційно сприятливий простір сприяє виникненню особливого іншомовного середовища, яке сприймають усі члени студентського колективу, що обумовлює їх здатність розуміння себе у взаємозв'язку з професійними потребами іншомовного спілкування і суспільством в цілому.

Позитивна емоційна позиція суб'єктів іншомовного спілкування вимагає наявності взаємин, коли кожен отримує можливість успішно взаємодіяти в різних іншомовних ситуаціях, швидко орієнтуватися в освітньому процесі, де відбуваються облік і розвиток потреб, інтересів та здібностей студентів; створюються умови для успішної самореалізації та адаптації їх у майбутньому професійному іншомовному спілкуванні.

У процесі іншомовної діалогічної взаємодії викладача та студентів здійснюється обмін не тільки значущою для них інформацією, але і своїми думками, почуттями і переживаннями. Особливо важливим елементом такої взаємодії виступають емоції, що допоможуть подолати бар'єри іншомовного спілкування. Емоції, будучи найважливішим компонентом спілкування, дозволяють створити певний емоційний фон взаємодії викладача та студентів під час опанування іноземною мовою. Одні викладачі, вступаючи у взаємодію зі студентами, активізують у них пізнавальний інтерес, підтримують позитивну емоційну атмосферу професійно спрямованого іншомовного спілкування, а інші - вносять у взаємини зі студентами напруженість і провокують у них розвиток негативних емоцій та негативних переживань, що формує комунікативні бар'єри. Студент керує процесом розвитку потреб іншомовного спілкування та становлення особистих професійних потреб, цей процес досить складний, динамічний і суперечливий, він супроводжується постійними змінами внутрішнього світу особистості, його емоційного стану і характеру обставин середовища. Педагогічні дії викладача сприяють подоланню і пом'якшенню адаптації студентів до майбутньої професійної діяльності Труднощі, з якими студенти стикаються в ході адаптації до майбутньої професійної діяльності, нерідко, призводять до формування певних бар'єрів, стимулюють неадекватну реакцію, підвищують рівень тривожності, емоційну нестійкість (агресивність, дратівливість, невпевненість, неорганізованість) студентів під час іншомовного спілкування. У такій ситуації особливу роль відіграє клімат студентського колективу, емоційно-моральна атмосфера, свосчасний облік викладачем (куратором) чинників, що забезпечують психологічний комфорт кожному студенту. Емоційно сприятливе середовище студентського колективу впливає на успішну адаптацію студентів до навчального процесу в ЗВО та на становлення їх творчої професійної активності.

Таким чином, мета викладача іноземної мови закладу вищої освіти полягає у створенні умов для всебічного розвитку комунікативних можливостей і здібностей студентів, впровадження інноваційних моделей, що стимулюють іншомовне спілкування, формування позитивної мотивації навчальної діяльності, долучення до активної іншомовної колективної діяльності. Всі напрямки роботи викладача мають бути орієнтовані на педагогічно грамотну організацію навчальної діяльності, управління психічним станом (настроєм, емоціями) студентів для пом'якшення або недопустимості утворення бар'єрів іншомовного спілкування. та на підготовку студентів до самостійного професійного іншомовного спілкування у суспільстві.

Що таке іншомовний бар'єр? Іншомовний бар'єр - це поняття більшою мірою психологічне, ніж лінгвістичне. Іноді відбувається така ситуація: студент чи слухач старанно вивчає іноземну мову,

вдосконалюється, легко пише і читає, а говорити не може. Така проблема і називається іншомовним бар'єром в лінгвістиці [1].

У психологічних науках поняття «іншомовного бар'єру спілкування» є одним із випадків комунікативних перешкод в спілкуванні і означає нездатність зрозуміти один одного особам, які говорять однією мовою. Причини нездатності спілкуватися іноземною мовою, навіть коли відмінно вивчені граматику і лексику наступні:

- Страх помилки. Ця проблема може з'явитися, навіть якщо студент чи слухач пройшов курс навчання іноземної мови під керівництвом викладача світового класу. Необхідність побудувати фразу з підсвідомо незрозумілих слів - відмінна можливість помилитися і студент підсвідомо намагається її уникнути.

- Відсутність практики. Навіть якщо хтось читає Шекспіра в оригіналі і перекладає англійською мовою, це зовсім не означає, що цей студент зможе з такою ж легкістю розмовляти з іноземцями їхньою рідною мовою. Для того, щоб подолати іншомовний бар'єр спілкування, потрібно говорити іноземною мовою і слухати.

- Однобоке навчання. Більшість навчального часу відводиться на письмо та читання. Необхідність навчити студентів слухати і говорити відходить на другий план під час викладання іноземної мови.

- Не володіння розмовною лексикою. Ідіоми, фразеологізми, переносні значення слів. Розмовляючи рідною мовою, люди використовують їх несвідомо. Коли мова заходить про іноземному, виявляється незнання розмовних виразів та нездатність їх застосовувати.

Якщо говорити про іншомовні комунікативні бар'єри в загальному та професійному спілкуванні, то причини їх виникнення наступні: зовнішнє середовище, що не спрямоване на спілкування; негативне ставлення до співрозмовника або його іміджу, стереотипи; невміння і небажання прислухатися до думки іншого; використання жаргону; відсутність уваги, інтересу, відволікання або невідповідності приймача.

Враховуючи представлені вище твердження, ми визначаємо, необхідність пошук ефективних форм та методів, необхідних для успішного подолання бар'єрів іншомовного спілкування студентів закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання, а також створення психолого-педагогічних умов для їх подолання.

Спілкування є складовою частиною професійної діяльності юриста незалежно від його спеціалізації. Важлива особливість тому, що іншомовне спілкування нерідко протікає в особливому процесуальному режимі з дотриманням певних, чітко окреслених форм комунікації: прийом заяв у громадян; допит в ході попереднього слідства; допит в суді при розгляді кримінальних справ, допит і отримання відповідних пояснень у осіб, що беруть участь в цивільному судочинстві; судові дебати сторін, обмін репліками, проголошення останнього слова підсудних.

Майбутньому юристу, правоохоронцю окрім знань закону необхідно володіти іншомовними комунікативними здібностями, встановлювати відносини з людьми, вміння переконати людину, з огляду на його індивідуально-психологічні особливості, в важливості запропонованої йому процесуальної ролі, пробудити у нього інтерес до спілкування в зв'язку з тими чи іншими обставинами, що мають правове значення. Юрист чи правоохоронець бере активну участь в різних видах професійного спілкування, постійно доводиться вступати в контакти з різними посадовими особами, з керівниками підприємств та установ, а часом спілкування здійснюється іноземною мовою.

Професійне спілкування правоохоронця передбачає не лише процесуальні форми спілкування (допит, очна ставка і т.д.), але й не процесуальні та спілкування іноземною мовою. В основу останніх покладено правила мовної поведінки прийняті в суспільстві, в тому чи іншому іншомовному соціальному середовищі: стійкі етикетні формули звернення, що відображають зовнішні прояви відносини будь-якої людини до оточуючих його людей, до різних соціальних цінностей іноземців.

В контексті не процесуального спілкування юриста слід поділити професійне спілкування юриста, правоохоронця за кількома підставами, а саме:

1) за суб'єктами: професійного спілкування юриста як слідчого, судді, юрисконсульта, нотаріуса адвоката та ін.

2) за програмними цілями: публічне спілкування, консультації, допити і т.д.

3) процесуальні форми спілкування (допит, очна ставка ...) і не процесуальні (вступати в контакти з різними посадовими особами, з керівниками місцевих органів влади, з представниками підприємств, установ).

Педагогічний досвід доводить, що викладач іноземної мови ЗВО стикається з труднощами під час викладання іноземної мови професійного спрямування через недооцінку освітнього середовища, психологічного клімату, характеру стосунків, які складаються між студентами, природи професійного спілкування та емоційних почуттів студентів. Більша частина викладачів ЗВО зі специфічними умовами навчання не акцентують уваги на цих аспектах підготовки студентів до іншомовного спілкування. Процес оволодіння іноземною мовою включає конкретний алгоритм дій викладача і студента, який базується на впорядкованій сукупності етапів процесу навчання, через загальне і (або) персональне вивчення структурованих навчальних ресурсів, діяльність в освітніх об'єднаннях.

Виконання різних вправ допомагають не лише перевірити вивчений матеріал, а також і виявити помилки студентів, подолати організаційно-педагогічні та психологічні труднощі професійного спілкування. У свою чергу, знання професійної лексики, ведення правильно організованого монологічного іншомовного мовлення, адекватний переклад професійних повідомлень на іноземну чи рідну мову сприяє формуванню стійких комунікативних навичок у студентів.

З метою допомоги студентам в організації самостійного професійного іншомовного спілкування нами розроблено українсько-англійський розмовник для юристів та правоохоронців. Довідник складено з метою допомогти співробітникам правоохоронних органів та юридичних установ побудувати діалогічне чи монологічне висловлювання на професійному рівні, а також на активізацію мовленнєвої комунікації, зумовленої професійними потребами. Довідник містить інформацію про англійські країни, необхідні дані про граматику англійської мови, професійно орієнтований за службами словник найбільш уживаних термінів і висловів. Розмовник охоплює наступну тематику: що слід знати про англійську мову? Що корисно знати про англійські країни (Великобританія, Сполучені Штати Америки, Канада, Австралія). Що допоможе прочитати англійські слова; які слова допоможуть поставити питання англійською мовою; як назвати час; пояснення деяких граматичних конструкцій англійської мови; загальні відомості про людину; загальні відомості про місто та його інфраструктуру; спілкування з іноземними громадянами; спортивні заходи; на вокзалі; в аеропорту; безпека дорожнього руху; міграційний режим; протиправні діяння (злочини); захист економіки; загальна інформація.

На базі роботи з розробленим нами розмовником студенти опановують як мовні відмінності та труднощі в розумінні незнайомих акцентів; навички мовлення й розуміння професійно-орієнтованого тексту, так і навички усного й письмового перекладу фраз, що розвивають здібності активного сприйняття й використання під час професійної діяльності іноземної мови.

Студенти, курсанти та слухачі постійно мають доступ до своїх розмовників, що значно полегшує процес спілкування іноземною мовою, адже основними принципами подолання іншомовних комунікативних бар'єрів є доступність, мобільність, інтегрованість та контактність. Всі заходи сприятимуть формуванню іншомовного спілкування та осмисленню сфери їх майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гріднева Л. М. Формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх працівників правоохоронних органів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2010. 20 с.
2. Малиновська О. Л. Шляхи підвищення ефективності процесу вивчення іноземних мов студентами немовних вищих навчальних закладів // Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.11. С. 376-381.
3. Проскуріна Я. І. Професійно-орієнтована мовна підготовка іноземних студентів на підготовчих факультетах. Педагогічний альманах. 2012. Вип. 14. С. 213-219.
4. Соколова В. В. Культура речи и культура общения. М. : Просвещение, 1996. 192 с.
5. Хорошковська О. Про підходи до визначення змісту мовної освіти у проєкті нової редакції державного стандарту. Українська мова і література в школі. 2011. № 1. С. 41-44.

УДК 37.04

Дячкова Валерія Борисівна

Запорізький національний університет

Науковий керівник: Гура Олександр Іванович, доктор педагогічних наук, професор

Запорізький національний університет

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ З УРАХУВАННЯМ ПРИРОДНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ УЧНІВ

Метою статті виступає дослідження необхідності та обґрунтування впровадження ефективності процесу навчання з урахуванням природних можливостей учнів. В основі закладені норми які ґрунтуються на положенні про самоцінність людини, її права та свободи, а також гідності як неповторної індивідуальності. Підтримка і розвиток дитячої індивідуальності є умовою зростання не тільки кожної конкретної особистості, а й підґрунтям формування дієздатної творчої особистості, оскільки саме через плекання розмаїття індивідуальності пролягає шлях до справжнього, а не стадного об'єднання дитячих особистостей [1].

Ключові слова: метапізнання, метакогнітивні стратегії, метакогнітивна компетенція, когнітивні процеси, метастратегії.

Сучасний підхід до процесу навчання визначає головну мету діяльності педагогів шкіл – це навчання та виховання творчої дитини, здатної самостійно приймати рішення, здібної критично ставитися до своєї діяльності та зорієнтуватися у світі, знайде вірні шляхи в житті, зуміє вийти зі складних ситуацій.